ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

ӨЗГЕРМЕЛІ ӘЛЕМ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН

Тарих ғылымдарының докторы,
профессор К. Қожахметұлының 75 жылдық мерейтойына
орайластырылған халықаралық ғылыми-тәжірибелік
конференцияның материалдары

28 наурыз 2014 ж.

МЕНЯЮЩИЙСЯ МИР И КАЗАХСТАН

Материалы
международной научно-практической конференции,
посвященной 75-летнему юбилею доктора исторических наук,
профессора К. Кожахметулы

28 марта 2014 г.

Алматы
«Қазақ университеті»
2014

Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Халықаралық қатынастар факультетінің ғылыми кеңесі ұсынған
(26 ақпан 2014 ж. №7 хаттама)

Ұйымдастырушылық комитет:
төраға: профессор К.Н.Шакиров,
мүшелері: доцент Е.С.Чукубаев, доцент А.Р. Әлімбаев,
доцент М.С. Мырзабеков, доцент Б.З. Бюжеева,
доцент Ж.Д. Көшербаев, PhD доктор А.О. Оңдаш,
экономика магистрі Ж.А. Оспанбаев

Жауапты редактор
PhD доктор А.О. Оңдаш

Өзгермелі әлем және Қазақстан: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары. 28 наурыз 2014 ж. – Алматы: Қазақ университеті, 2014. – 200 б.
ISBN 978-601-04-0434-2

Бұл жинақта мемлекеттердің тарихы, аймақтық қауіпсіздік және интеграцияның түрлі мәселелері қарастырылатын «Өзгермелі әлем және Қазақстан» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары ұсынылған.

Конференция тарихи ғылымға, Азия мен Африка елдерінің даму мәселелерінің, аймақтық интеграция мен қауіпсіздік мәселелерінің зерттелуіне айтарлықтай үлес қосқан тарих ғылымдарының докторы, профессор К.Қожахметұлының 75 жылдық мерейтойына арналған.

Жинақтың бірінші бөлімінде мерейтой иесінің еңбектері, екінші бөлімінде – төрт секцияға бөлінген конференция қатысушыларының мақалалары ұсынылған.

ISBN 978-601-04-0434-2
© Әл-Фараби аындағы ҚазҰУ, 2014

Әдебиеттер:

1. Сулеймен М. Б. «Водные ресурсы как фактор безопасности в центральной Азии» // Вестник КазНУ. Серия МО и МП, №1-2(51-52) 2011. 117-бет.
2. Водные ресурсы Казахстана в новом тысячилетии //- Алматы: ПРООН, 2004,-23 бет.
3. Соглашение между Правительством Республики Казахстан и Правительством Китайской Народной Республики о сотрудничестве в сфере использования и охраны трансграничных рек //http://www.mfa.gov.kz.
4. Нысанбек У.М. Безопасность водных ресурсов РК: региональные и национальные экологические проблемы // http://kisi.kz/img/docs/1034.pdf.
5. Ерсын Кудияров, река Иртыш во взаимоотношениях Казахстана, Китая и России 16 июля 2013// http://russian-council.ru/blogs/irtysh/.

М.К. Байгісиев, Оспанбаев Ж.А.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы қ., Қазақстан

ЭКОНОМИКАЛЫҚ КӨЗҚАРАСТАРДЫҢ КЛАССИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КЕЙНСТІК ДӘУІРЛЕРІ

Экономикалық теорияның кейнстік дәуіріне дейін экономикалық ғылымда, негізінен, төрт концепция басымдықта болды. Олар: тапшылық экономикасы; ақшаның бейтараптығы; тепе-теңдік категорияларында ойлау және жорамалдар шынайылығы. Осы мақалада аталған тұжырымдамаларды кейнстік ілім тұрғысынан сараптауда мақсат етіп қойған едік. Сонымен,

1. Тапшылық теориясы

Қазіргі экономикалық ғылымның негізін қалаушы – Адам Смиттен бастап экономикалық ғылым тапшылықтың темірдей берік қисынына негізделіп келді. Адамдардың ресурстарға қажеттілігімен салыстырғанда, олардың ұсынысы шектеулі саналды. Мұндай жағдайларда ресурстарға сұраныстың тапшылығы туралы әңгіменің өзі артық еді, яғни экономикалық ғылымда сұраныс ұсынысқа сәйкес концепциясы үстемдік құрды. Француз экономисі Жан-Батист Сэйдің сөзімен айтқанда, "ұсыныстың өзі сұранысты туындатады". Жалпы айтқанда, өндірілген өнім өзінің тұтынушысын әрдайым тауып алады.

Классикалық мектеп экономистері салааралық сұраныс құрылымындағы жылжу-қозғалыстарды байқағанымен, толықтай алғанда, сұраныс тапшылығын жоққа шығарып отырды. Сондықтан экономиканың алдында бір ғана мәселе – ұсынысты кеңейту мәселесі тұрды. Тапшылықтың жаппай сипаты ортақ ережеге жүгіндіріліп, шаруашылықты дұрыс жүргізудің критериіне максималды табыс алуды көздеу тағайындалды. А. Смит "көрінбейтін қол" әмбебап метафорасын ұсынды. Көрінбейтін қол жетегіндегі жеке мүдде саналы түрде болмаса да жеке мүдде бүкіл қоғам мүддесі үшін қызмет атқарады. Бұл метафора материалдық игіліктерді өндіруді мемлекеттің бақылауына емес, еркін бәсекелі рыноктың құзырына қалдыру керек деген саясаттың негізгі тірегіне айналды. Аталмыш саяси пофостың өрлеуі тұсында сұраныстың ұсыныстан артта қалуы туралы кейнстік революциялық концепция дүниеге келді: белгілі уақыт барысында өндірілген өнімді толықтай тұтынудың кепілдігі жоқ және жинақтар шығындардың құрамдас бөлігі емес, олар шығындардан шегерім болуы да мүмкін. Өткен ғасырдың отызыншы жылдарындағы Ұлы күйзеліс кезінде экономистер тапшылық дәуіріне сәйкес кеңестер берді, ал Кейнс болса, ағымдағы тапшылық кедейшіліктің емес, молшылықтың дағдарысы деп атап көрсетті. Кейнс 1932 жылы "осыған байланысты айқайшылдар дағдарыстан шығу жолдарын қатаң үнемдеу бағытында іздестіру қажеттілігі туралы даурығады, сөйтіп, әлемдік өндірістік әлеуетті пайдалануды шектеуге шақырады. Мұның өзі надандардың немесе есалаңдардың дүрлігуі"[1]."1

2. Ақшаның бейтараптығы

Классикалық экономикалық теория нақты айырбастау экономикасының теориясы болды. Оның негізін құн теориясы қалады, яғни бір тауарлар мен қызметтерді екіншілеріне айырбастауға мүмкіндік беретін бағалардың анықталуы мәселелері төптіштелген болатын. Бағалар, дейді аталмыш теория, белгілі бір тауарлар санының басқа бір тауарлар санына айырбасталуының пропорциялары. Экономикалық ғылым бұл бағалардың сұраныс және ұсыныс заңдары арқылы қалыпты орнығатындығын және жекелеген тауарлардың бағасы жалпы бағалар жүйесінде қалайша қалыптастырылатындығын зерделеді. Ақша айырбас үдерісін жеңілдететін құрал рөлін атқарды. Бұл, әрине, бартермен (тауарды тауарға айырбастау) салыстырғанда ілгері қадам болғанын айту керек. Мұның өзін тапшылыққа көзқарас негізінде қарастырған экономистер ақша бірінші мүмкіндік туғанда, жұмсалу үшін қажет – оларға тұтыну заттары сатып алынады немесе ол қайсібір инвестициялық рөл атқарады, өйткені ақша өздігінен ешқандай пайдалылық бола алмайды. Ақша санының өзгерісі тауарлар

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГ ЖӘНЕ ҒАЛЫМ
КЕҢЕСБАЙ ҚОЖАХМЕТҰЛЫНЫҢ ӨМІР ЖОЛЫ 3
К.Н. Шәкіров

1 бөлім. Профессор К. Қожахметұлының мақалалары

ҮЛКЕН ҚАНЖАР 5
К. Кожахметов, доцент КазГУ
НЕТ ВОЗВРАТА К БЕЗЗАКОНИЮ 7
К. Кожахметов
ОТ ОБРАЗА ВРАГА К СОТРУДНИЧЕСТВУ 8
Кеңес Қожахметов, Қаз МУ-дің доценті.
БАТЫР БАБАЛАР АРУАҒЫНА БАС ИЕЙІК 11
К.Қожахметов, ҚазМУ-дың Азия және Африка елдері тарихы кафедрасының меңгерушісі, доцент
ЖАЛҒАН ТАРИХ ЖАРҒА ЖЫҚТЫРАДЫ 12
К. Кожахмет-улы, д.и.н., проф. кафедры МО и МЭ факультета МО и МП
Казахского национального университета им. аль-Фараби
ТРАГЕДИЯ СИРИИ 14
Қожахметов К.Қ. профессор, т.ғ.д.
ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ ҚЫТАЙ ДОСТЫҒЫ – ШЕКАРАНЫҢ ЕКІ ЖАҒЫНДАҒЫ
ХАЛЫҚТАРДЫҢ ТІЛЕГІ 16
К. Кожахметулы, д.и.н., профессор КазНУ имени аль-Фараби
Факультет МО, кафедра МО и МЭ
AHTUNG, ВОДА! 18

2 бөлім. «Өзгермелі әлем және Қазақстан» халықаралық
ғылыми-тәжірибелік конференция қатысушыларының мақалалары

Пьер Шабаль. Франция. Размышления потомка родины Монтескьё после поездки в «Казакели» 21
Абдукадыров Н.М. 1856 ж. Париж конгресі және Осман империясы мен Ресей арасындағы
территориялық мәселелер 23
Азаматова А.Б., Бекмухаметова А.Б. Современное состояние экономики Казахстана 27
Айдарбаев С.Ж., Амандосұлы Б. Қазақстанның Дүниежүзілік сауда ұйымына
мүше болып кіруінен туындайтын халықаралық сауда дауларын шешуге қатысты мәселелер 30
Актаулова Бақыт, Ашинова Ботагоз. Аймақтық ұйымдардың Солтүстік Африкадағы
Араб көктемі революциялары кезіндегі рөлі 31
Алипкызы Р. Роль Казахстана в региональной интеграции 33
Алтаева Г.О. Язык бренда и область коммуникации 36
Амандосулы Б. Некоторые правовые аспекты учета региональных интеграционных интересов
Казахстана при вступлении во Всемирную торговую организацию 40
Амирова М.Ж. Тілді меңгертуде жазбаша жұмыстардың маңызы 42
Артыкбаева Л.К. Казахстан и всемирная торговая организация 44
Ауган М.А. Вопросы энергетического сотрудничества стран Центральной Азии
с государствами Северо-Восточной Азии в литературе 45
Ахмет Тоқтабай. Қазақ дәстүріндегі адамдарға жанама(лақап)ат қою мәні 48
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У. Интеграционные процессы в Центральной Азии 50
Әбдіқадырова Ж.Б. Аймақтық «күш орталығы» ұғымын зерттеудегі теориялық ыңғайлар 53
Әбішева М.М. Қазақстандық «шығыстанудың» ғылыми бағытын дамытудағы дін мәселесі 57
Әліпбаев А.Р., Божеева Б.З. Халықаралық қатынастардағы келіссөздердің рөлі мен мәні 60
Әліпбаев А.Р., Әби Ж. Қазақстан – Қытай арасындағы трансшекаралық өзен мәселесінің
кейбір астарлары 64
Байгісиев М. К., Оспанбаев Ж.А. Экономикалық көзқарастардың классикалық және
кейінстік дәуірлері 67
Баймагамбетова З.М. Зона свободной торговли государств-участников СНГ и
процессы унификации 70
Балаубаева Б.М. Түркия мен Армения қарым-қатынасындағы армян геноциді мәселесі 73
Барлыбаева С.Х. Коммуникационные возможности Казахстана и меняющийся мир 74
Бюжеева Б.З., Қарабалаева Ж. Қазақстан мен Қырғызстан арасындағы
саяси-экономикалық қатынастардың дамуы 78
Бюжеева Б.З. Мырзахметова Г. Орталық Азиядағы су мәселесі 80
Губайдуллина М.Ш. Доктрина «зеленого роста» в контексте казахстанской
экологической инициативы «Зеленый мост» 83
Даркенов Қ.Ғ., Абжаппарова Б.Ж. Орталық Азия: мүдделер тоғысы мен қақтығысы 86
Деловарова Л.Ф. Некоторые аспекты международного сотрудничества в сфере
регулирования миграционных процессов в регионе ЦА: ЕврАзЭс и Таможенный Союз 90